

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI SZEMLE

Dunakeszi - Alag Helyismereti Lapja

SZERKESZTŐSÉG: KÖLCSEY FERENC VÁROSI KÖNYVTÁR
DUNAKESZI, KOSSUTH LAJOS U. 6.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
LÓRINCZ RÓBERT

MEGJENIK ÉVENTE HÁROMSZOR
KIADJA A KÖLCSEY FERENC VÁROSI KÖNYVTÁR

Negyven fénykép a várossá avatás évéből

A második világháborút követő évtizedekben gyors „karrier” futott be egy több száz éves múltra visszatekintő település a főváros északi szomszédságában. Dunakeszi ugyan csak 1970-ben kapott nagyközségi rangot, ám 1977 márciusában már a várossá avatás küszöbén állt. Faluból néhány év alatt várossá cseperedni – a korabeli sajtó szavaival élve – csak az ipar „szülői felügyeletével” lehetett. Dunakeszi az 1950-es évek előtt sem nélkülözte az iparosítás létesítményeket (gondoljunk csak a MÁV Járműjavító, vagy a konzervgyár hatalmas telepére), de valójában mégiscsak a szántóföldek, gyümölcsösök, legelők 54 négyzetkilométeres birodalma volt. A hatvanas években kezdődött meg az ipartelepítés újabb hulláma, a Házgyár, a Hűtőház, a Mechanikai Labor, s még sok kisebb üzem létesítése, melynek hatására a település lélekszáma tíz év alatt ötven százalékkal, 23 ezer főre emelkedett. 1977-ben az öt helyi nagyüzem már hétezer munkásnak adott kenyeret. Ekkorra a nagyközség a várossá szerveződés legtöbb feltételét elérte.

Rendezési tervének elfogadásával háromezer új családi otthon felépítéséhez kapott „felhatalmazást”. A hétezer meglevő lakásból hatezernél is több volt a vezetékes vízzel és csatornával ellátott (ebben Váccal együtt az első helyen állt a megyében), s csaknem ötezer otthonban volt vezetékes gáz. Korszerűnek számított az egészségügyi ellátás, s bár az óvodai és iskolai férőhelyek száma nem volt elegendő, az 1970-es évek végén új iskola és óvoda is épült. Azonban a településkép még mindig falusias jelleget mutatott. A kétszázket utcának mindössze egyharmada volt szilárd burkolatú és járdával ellátott, pedig egy városnak kétszer annyi „dukált” volna. Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi és vendéglátóhálózat is az előírtnak legfeljebb a felét tette ki. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa ennek ellenére úgy döntött, hogy a település alkalmas a további fejlődésre, s ezt határozatba is foglalta. 1977. április 1-jétől Dunakeszi Pest megye hetedik városa lett.

(folytatás a következő oldalon)

(folytatás az első oldalról)

A várossá avatás éve kiemelkedő Dunakeszi képpel írott történetében. Köszönhető ez Enyedi Lajosnak, aki fényképezőgépet ragadva 1977 tavaszán végigjárta a rohamosan változó települést, s több mint ezer felvételen látványosan, és sokszor szívfájdítóan örökítette meg azt a pillanatot, amikor a falusias jellegű nagyközség életében új korszak kezdődött.

Idén ősszel, a várossá avatás negyvenedik évfordulója alkalmából a József Attila Művelődési Központ és a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár közös kiállításán az érdeklődő közönség a képek egy részét megtekinthette. A tárlat látogatói közül többen jelezték, szívesen nézegetnék a fényképeket egy kiadvány formájában is. Ennek az igénynek szeretne most eleget tenni lapunk – ha korlátozott keretek között is, és az újság eddigi jellegéhez képest némileg eltérő módon – egy negyven képből álló összeállítást átnyújtva az olvasóknak a negyven éve készült fotókból.

(a szerkesztő)

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Alapító szerkesztők:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert

Felelős szerkesztő:

Lőrincz Róbert

Kiadja: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár

Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Lőrincz Róbert

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

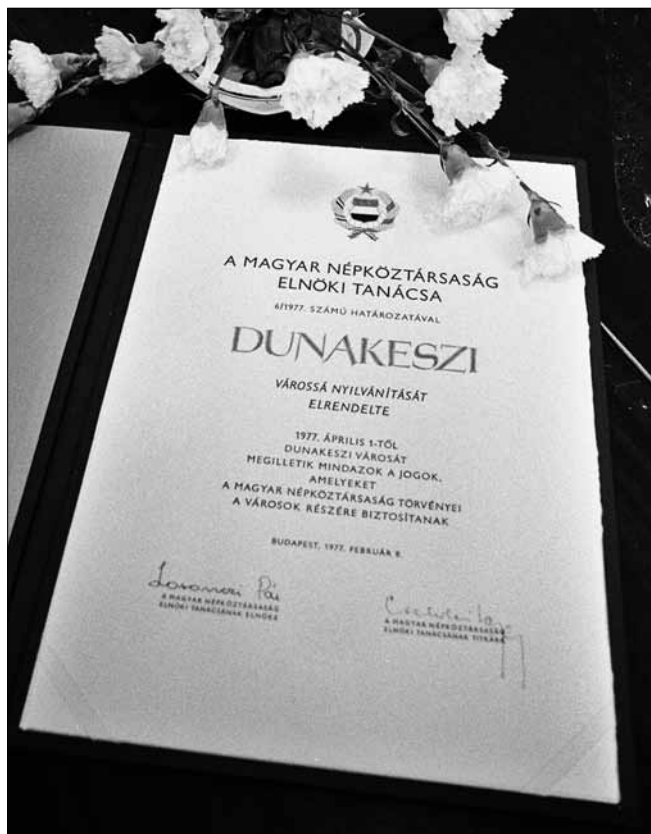
Budapest, Gyöngyösi u. 89.

ISSN 1789-9230

E-mail: szemle@mail.dkvk.hu

A lap megjelenését támogatja

Dunakeszi Város Önkormányzata

A várossá nyilvánítás dokumentuma

„A Magyar Népköztársaság elnöki tanácsa 6/1977. számú határozatával Dunakeszi várossá nyilvánítását elrendelte. 1977. április 1-től Dunakeszi városát megilletik mindazok a jogok, amelyeket a Magyar Népköztársaság törvényei a városok részére biztosítanak.

Budapest, 1977. február 8.

Losonczi Pál a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke
Cseterki Lajos a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának titkára”

A lapban szereplő fotókat Enyedi Lajos készítette

A légitelvéletlen jól látszik a település „kertvárosi” jellege, de a Fő út (akkor Tanácsköztársaság út) túloldalán már elkészült a három tízeemeletes panelmonstrum, valamint a Tallér utcai négyemeletes paneltömb, s megkezdődött a tereprendezés a Barátság úti lakótelep építéséhez.

Az alagi (ún. Új Dunakeszi) részen is hatalmas beépítetlen területek láthatók. A kép közepén a mai Piros (korábban 4. számú) óvoda épülete „árvóalkodik”, de mögötte már elkezdődtek az építkezések a mai Radnóti Miklós, Váci Mihály és Kazinczy utcák által határolt telken.

A település nagy része falusias jelleget mutat. A döntő többségében még földes utcákat (a kétszázkét, összesen 120 kilométernyi utcának csak egyharmada volt szilárd burkolatú) verandás parasztházak szegélyezik

A Fő út és a Duna közötti részen megkezdődött a több ezer új lakást biztosító lakótelep építése. A kép közepén a 4. számú (mai nevén Kőrösi Csoma Sándor) általános iskola szerkezetkész épülete látható, a háttérben a már elkészült Tallér és Garas utcai négyemeletes házak tömbjei magasodnak.

A parcellázások után a mai Radnóti Miklós, Váci Mihály és Kazinczy utcák által határolt területen is megindult az új családi házak kivitelezése.

A Fő úton tábla hirdeti a „Dunaparti”, ma Barátság úti lakótelep építését. Az út túloldalán az 1961-ben átadott (még ma is üzemelő) benzinkút látható. A háttérben a Barátság útja 3. számú ház legfelső szintjeinek panelelemt emeli be a daru.

A Nap utca Duna felőli vége. A négyemeletes házak tövében álló Lenin szobor „felügyeli” a földút másik oldalán építendő tízemeletesek kivitelezéséhez megkezdett tereprendezést.

Kertészek dolgoznak az I. világháborús emlékmű előtt. A szobor mögött még tornácos parasztházak állnak, a háttérben, a jobb oldalon induló Kistemplom (akkor Rózsa Ferenc) utca még földút.

A Fő út melletti Kegyeleti temető előtt még a szovjet hősi emlékmű áll, mögötte vörös csillagos emlékpark látható.

A település két régi ipari üzeme, a Konzervgyár (felső kép) és a Járműjavító mellé a hatvanas, hetvenes években felsorakozott a Hűtőház (alsó kép), a Mechanikai Labor, a Házgyár, valamint az öt világrészbe szállító bőripari és a többemeletes házakat felhúzó építőipari szövetkezet. 1977-ben a munkaképes lakosság háromnegyed része dolgozott az üzemek, szövetkezetek munkapadjai mellett.

A Patyolat kis faháza a Kossuth Lajos utcában. A mögötte látható épületben ma nyelviskola működik.

A Tanácsi Költségvetési Üzem kezelésében működő egykori szabadstrand bejárata a Duna-parton.

Hentesüzlet bejárata a Szent István és a Bajcsy-Zsilinszky utcák sarkán, az Okmányirodával átellenben. A bejárati ajtót mára befalazták. Az épületben később fodrászat, napjainkban pedig autósiskola működik.

A feni kereszteződés harmadik sarkán álló egykori ún. Vasbolt, melynek felújítása épp a várossá avatás napjára készült el. A rendszerváltás után kínai ruhaüzletként is üzemelt, ma használaton kívül pusztul.

A mai HÍD-ABC helyén álló ún. Szövi-ház, melynek nagy részét élelmiszerüzlet foglalta el. Balra, a Kossuth Lajos utca elején fűtőolaj-állomás, mögötte a könyvtár épülete látható, mely akkoriban még suszterműhelyt magába foglaló lakóházként is funkcionált. Jobbra a Fóti (akkori nevén Felszabadulás) út.

Háztartási üzlet a Táncsics Mihály és a Budai Nagy Antal utcák kereszteződésében. Napjainkban húsboltként is üzemelt.

1977-ben Dunakeszin 2700 diák tanult a három általános iskolában, a gimnáziumban és a szakmunkásképzőben. Képiünkön a mai Bárdos Lajos (akkoriban 3. számú) iskola épületében működő gimnázium egyik tanórát látható.

A nagyközségi könyvtár a hetvenes évek elejétől már a mai, Kossuth Lajos utcai épületben működött, igaz, csak a ház egy részét foglalta el. A bejárata a Kölcsey utca felől nyílt. Az épület többi részét néhány lakóhelyiség és egy szuszterműhely alkotta.

A településen 1977-ben három mozi üzemelt. A Vörös Csillag mozi a Rákóczi és a Szondy utcák sarkán, a Rákóczi „mozgó” pedig a mai házasságkötő terem helyén fogadta a nézőket. A filmkedvelők nagy örömére – hetente négy napon – még a József Attila Művelődési Központ nagytermében is vetítették a Pest Megyei Moziüzemi Vállalat által szállított kópiákat.

A Petőfi Sándor Művelődési Ház épülete a Fő út mellett. Az 1950-es évektől a hetvenes évek elejéig a falai között működött a községi könyvtár, egy ideig a körzeti állami zeneiskolának is helyt adott.

A még macskaköves Bajcsy-Zsilinszky utca egy részlete. Háttérben a mai Március 15-e tér Martinovics utca felőli vége látható. A jobb oldali házat (illetve házsort) azóta lebontották, helyén a Március 15-e tér került kialakításra.

A mai IV. Béla király (akkor Dózsa György) téren működő egykori piac épületei és árúsító standjai.

A tér másik oldalán pékség üzemelt.

Légifelvétel a Szent Mihály-templom környékéről. Előtérben az aszfaltozatlan Kistemplom (akkor Rózsa Ferenc) utca. A templom jobb oldalán, a még szintén földes Bazsanth Vince (akkor Bacsó Béla) utca mellett, a mai Radnóti Miklós Gimnázium telkén szőlő, szántóföld és néhány régi épület látható.

A Szent Imre (akkori nevén Alkotmány) tér a víztorony tornyából fényképezve. A Szent Imre-templom mellett a Széchenyi iskola tömbje (előtérben az egykori alagi községháza épületével). A tér bal oldalán a Vízművek – azóta földdel betemetett – műtárgyai.

A Dunakeszi vasútállomás északi része. Háttérben, a vasúti híd jobb oldalán még áll a később lebontott, toronyszerű vasúti őrház. Jobbra tőle az egykori Szövi-ház (ma HÍD ABC) és az evangélikus templom látható.

Budapestre tartó vonat érkezik a gyártelepi vasútállomásra.

1977. április 2-án a várossá avatás ünnepségére érkező pártdelegáció vezetői a Járműjavítóban rendezett kiállításra tartanak. Balról a második Fock Jenő, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, mellette Cservenka Ferencné, a Pest Megyei Pártbizottság első titkára.

A delegáció tagjai az ipartörténeti kiállítást nézik Török Sándorral (szemüvegben), Dunakeszi akkori tanácselnökével.

A várossá avatás alkalmából rendezett nyilvános tanácsülés (egyben Pest megye április 4-i ünnepsége) a József Attila Művelődési Központ színháztermében.

Juhász Jácint színművész szavalata az ünnepségen. A pulpituson balról a második Török Sándor tanácselnök.

A Fő (akkor Tanácsköztársaság) út esti kivilágításban. A háttérben balra a Tallér utcai lakótelep frissen átadott tömbje.

A település két egykori bírása, Száraz János és Száraz István által állított feszület valahol a dunakeszi határban.